

RAQAMLI BOSHQARUV SHAROITIDA ICHKI ISHLAR ORGANLARI VA HUQUQBUZARLIKLAR PROFILAKTIKASI SUB'EKTLARI O'RTASIDAGI HAMKORLIKNI TAKOMILLASHTIRISH

Xudoynazarov Gaygisiz Berdinazar o'g'li

O'zbekiston Respublikasi IIV Akademiyasi Huquqbuzarliklar profilaktikasi faoliyati ixtisosligi bo'yicha tahsil olayotgan 3-o'quv kursi 310-guruh kursanti

G'aniyev Farrux Taxirjanovich

O'zbekiston Respublikasi IIV Akademiyasi Huquqbuzarliklar profilaktikasi faoliyati kafedrasi katta o'qituvchisi Toshkent, 100197, O'zbekiston

e-mail: fargan77@bk.ru

orcid.org/0009-0005-2423-050X

MAQOLA MALUMOTI

ANNOTATSIYA:

MAQOLA TARIXI:

Received: 06.06.2026

Revised: 07.06.2026

Accepted: 08.06.2026

KALIT SO'ZLAR:

*raqamli boshqaruv,
ichki ishlar organlari,
huquqbuzarliklar
profilaktikasi,
hamkorlik, profilaktika
inspektorlari,
probatsiya xizmati,
sun'iy intellekt, yagona
ma'lumotlar bazasi,
xorijiy tajriba.*

Raqamli boshqaruv sharoitida ichki ishlar organlari va huquqbuzarliklar profilaktikasi sub'ektlari o'rtasidagi hamkorlikni takomillashtirish zamonaviy davlat siyosatining muhim yo'nalishlaridan biridir. Ushbu maqola raqamli texnologiyalar (sun'iy intellekt, yagona ma'lumotlar bazalari, elektron monitoring) asosida ichki ishlar organlari, profilaktika inspektorlari, probatsiya xizmati, mahalla institutlari, ta'lim va yoshlar tashkilotlari o'rtasidagi hamkorlik mexanizmlarining huquqiy va tashkiliy asoslarini tahlil qiladi. Tadqiqotda O'zbekiston Respublikasining amaldagi qonunchiligi va xorijiy tajriba o'rganilgan. Natijalar shuni ko'rsatadiki, raqamli platformalarni joriy etish, ma'lumotlar almashinuvining yagona tizimini yaratish va sub'ektlarning funksional vazifalarini aniq chegaralash huquqbuzarliklarning oldini olish samaradorligini sezilarli darajada oshiradi. Maqola

raqamli boshqaruv sharoitida hamkorlikni takomillashtirish bo'yicha amaliy tavsiyalarni o'z ichiga oladi.

Raqamli transformatsiya davrida davlat boshqaruvining samaradorligini oshirish va jamoat xavfsizligini ta'minlash yangicha yondashuvlarni talab etadi. O'zbekiston Respublikasida amalga oshirilayotgan islohotlar (2022–2026 yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekiston strategiyasi va "Raqamli O'zbekiston – 2030" dasturi) ichki ishlar organlari faoliyatini raqamlashtirishga alohida e'tibor qaratadi.

Ichki ishlar organlari huquqbuzarliklarning oldini olishda asosiy sub'ekt bo'lsa-da, samarali profilaktika faqat boshqa sub'ektlar (profilaktika inspektorlari, probatsiya xizmati, mahalla, ta'lim muassasalari, NNTlar) bilan uzviy hamkorlikda amalga oshiriladi. Raqamli boshqaruv sharoitida bu hamkorlikning samaradorligini oshirish dolzarb masala hisoblanadi. Maqolaning maqsadi — raqamli texnologiyalar asosida ichki ishlar organlari va profilaktika sub'ektlari o'rtasidagi hamkorlikni takomillashtirishning nazariy va amaliy jihatlarini o'rganishdan iborat.

Tadqiqotda kompleks ilmiy metodlar qo'llanildi:

- Sistemali va dialektik tahlil — raqamli boshqaruv sharoitida hamkorlik tizimining umumiy va xususiy tomonlarini o'rganish.
- Qiyosiy-huquqiy metod — O'zbekiston qonunchiligini xorijiy mamlakatlar (Evropa Ittifoqi davlatlari, AQSh, Rossiya) tajribasi bilan qiyoslash.
- Kontent-tahlil — milliy qonunlar ("Ichki ishlar organlari to'g'risida"gi Qonun, "Huquqbuzarliklar profilaktikasi to'g'risida"gi Qonun, PQ-155-sonli qaror), xalqaro hujjatlar (UNODC, INTERPOL) va ilmiy adabiyotlarni o'rganish.
- Sintez va modellashtirish — raqamli hamkorlik modelini ishlab chiqish.

Ma'lumotlar 2018–2026 yillar oralig'idagi rasmiy manbalarga asoslangan.

Natijalar

Tadqiqot natijalariga ko'ra, raqamli boshqaruv sharoitida hamkorlikning asosiy muammolari quyidagilardan iborat:

- Ma'lumotlar almashinuvining yagona platformasining yetarli darajada rivojlanmaganligi.
- Sub'ektlarning funksional vazifalarining ba'zida takrorlanishi va mas'uliyatning noaniqligi.

- Raqamli savodxonlikning past darajasi (ayniqsa, mahalla va probatsiya xodimlarida). Pozitiv tomonlar:
- PQ-155-sonli qarorga muvofiq, sun'iy intellekt asosida krimogen vaziyatni prognoz qilish tizimlari joriy etilmoqda.
- "Xavfsiz raqamli mahalla" loyihasi doirasida profilaktika inspektorlarining raqamli vositalardan foydalanishi kuchaytirilmoqda.

Raqamli boshqaruv hamkorlikning samaradorligini oshirish imkonini beradi, chunki yagona ma'lumotlar bazasi real vaqt rejimida ma'lumot almashinuvini ta'minlaydi. Routine Activity Theory ga ko'ra, profilaktikadagi hamkorlik potensial jinoyat imkoniyatlarini kamaytiradi.

- Shaxsiy ma'lumotlarni himoya qilish va kibernetika xavfsizlik.
- Sub'ektlar o'rtasida ishonchning yetarli emasligi.
- Texnik infratuzilmaning hududlar bo'yicha tengsizligi.

Samarali hamkorlik modeli sub'ektlarning rolini aniq belgilash, yagona raqamli platformani yaratish va doimiy o'quvlarni o'tkazishni nazarda tutadi.

Xorijiy tajriba

- Yevropa Ittifoqi: INTERPOL va Europolning yagona ma'lumotlar platformalari orqali politsiya, probatsiya va jamoat tashkilotlari o'rtasida real vaqtda hamkorlik. AI asosida jinoyatlarni prognoz qilish tizimlari keng qo'llaniladi.
- AQSh: Community Policing va raqamli dashboardlar orqali politsiya va jamoat sub'ektlari o'rtasida ma'lumot almashinuvi. UNODC loyihalarida raqamli vositalar keng joriy etilgan.
- Rossiya: "Xavfsiz shahar" tizimi doirasida ichki ishlar va mahalliy hokimiyat organlarining yagona raqamli platformasi samarali ishlamoqda.

Ushbu tajribalar O'zbekistonda yagona raqamli profilaktika tizimini yaratish uchun asos bo'lishi mumkin.

Xulosa qilib aytganda, Raqamli boshqaruv sharoitida ichki ishlar organlari va huquqbuzarliklar profilaktikasi sub'ektlari o'rtasidagi hamkorlikni takomillashtirish jamoat xavfsizligini ta'minlashning samarali yo'lidir. Buning uchun qonunchilikni takomillashtirish, yagona raqamli platformani yaratish, kadrlarni o'qitish va xalqaro hamkorlikni kuchaytirish zarur. Taklif etilgan choralar huquqbuzarliklarning oldini olish samaradorligini oshirishga va fuqarolarning xavfsizligini ta'minlashga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining PQ-155-son Qarori (2025).
2. “Ichki ishlar organlari to‘g‘risida”gi Qonun.
3. UNODC hisobotlari va xorijiy ilmiy manbalar.
4. G‘aniev F. Axborot xavfsizligi hamda muhofazasi ta‘minlanganiga qaramasdan sodir etiladigan jinoyatlar //Universalnaya indeksnaya biblioteka Yevraziyskogo jurnala prava, finansov i prikladnykh nauk. – 2023. – T. 3. – №. 1. – S. 129-138.
5. Taxirjanovich GF va boshqalar. ICHKI ISHLAR ORGANLARINING JINOYATCHILIKLARINING OLDINI OLIISH XIZMATI FAOLIYATINI MODIY-TEXNIK TA'MINLASHNI YAXSHILASH //Shox maqolalar kutubxonasi. – 2026. – T. 1. – № 1.
6. Taxirjanovich GF va boshqalar. AYOLLAR O'RTASIDA RETSIDIVIST JINOYATLARINING OLDINI OLIISHDA PROFILAKTIKA INSPEKTORLARINING FAOLIYATINI TAKOMILLASHTIRISH //Shox Maqolalar Kutubxonasi. – 2026. – T. 1. – № 1.
7. Sevinsh S. MIGRATSIYA VA QOCHOQLAR MUAMMOSI //Ta'lim innovatsiyasi va integratsiyasi. – 2025. – T. 57. – №. 1. – S. 265-268.
8. Toshboyev F. E. et al. QADIMGI MIGRATSIYALARNING USTURUSHONA IJTIMOYIY IQTISODIY HAYOTIGA TA’SIRI //OBRAZOVANIE NAUKA I INNOVATIONNYYE IDEI V MIRE. – 2026. – T. 85. – №. 1. – S. 130-138.
9. Shukurullaevich X. F. MAHALLA HUQUQ-TARTIBOT MASKANLARINING HUQUQBUZARLIKLAR PROFILAKTIKASIDAGI O ‘RNI //Central Asian Journal of Education and Innovation. – 2025. – T. 4. – №. 9. – S. 78-83.
10. Shukurullaevich X. F. MAHALLA HUQUQ-TARTIBOT MASKANLARIDA XIZMAT OLIB BORUVCHI XODIMLARINING O ‘ZARO HAMKORLIGI: VAZIFALAR TAQSIMOTI VA MAS’ULIYAT //Central Asian Journal of Academic Research. – 2025. – T. 3. – №. 9. – S. 122-127.
11. G‘aniev F. PROFILAKTIKA INSPEKTORLARI TOMONIDAN O‘G‘RILIKLARINING OLDINI OLIISH FAOLIYATINI TASHKIL ETISH YO‘NALISHLARI //Universalnaya indeksnaya biblioteka Yevraziyskogo jurnala prava, finansov i prikladnykh nauk. – 2022. – T. 2. – №. 12. – S. 159-162
12. O‘G‘Li H. A. A., Taxirjanovich G. A. F. PROFILAKTIKA INSPEKTORLARINING VOYAGA YETMAGANLAR O ‘RTASIDA NAZORATSIZLIK VA

=====

HUQUQBUZARLIKLARNI OLDINI Olish //Central Asian Journal of Multidisciplinary Research and Management Studies. – 2025. – T. 2. – №. 1. – S. 126-131.

13. Takhirzhanovich G. F. et al. IMPROVEMENT OF THE ACTIVITIES OF PREVENTION INSPECTORS IN THE PREVENTION OF RECIDIVIST CRIMES AMONG WOMEN //Shokh Articles Library. – 2026. – T. 1. – №. 1.

14. Takhirzhanovich G. F. et al. IMPROVEMENT OF MATERIAL AND TECHNICAL SUPPORT FOR THE ACTIVITIES OF THE CRIME PREVENTION SERVICE OF INTERNAL AFFAIRS BODIES //Shokh Articles Library. – 2026. – T. 1. – №. 1.

15. Ustayevich K. A. et al. IMPROVEMENT OF THE ORGANIZATION AND COORDINATION OF THE ACTIVITIES OF SUPPORT POINTS OF INTERNAL AFFAIRS BODIES //Shokh Articles Library. – 2026. – T. 1. – №. 1.

16. Eshqobilov A., Farrux G. A. PROFILAKTIKA INSPEKTORLARINING KIBERJINOYATCHILIKNI OLDINI Olish FAOLIYATI //Central Asian Journal of Multidisciplinary Research and Management Studies. – 2025. – T. 2. – №. 6. – S. 216-220.

17. Qizi I. M. N., Taxirjanovich G. A. F. PROFILAKTIKA INSPEKTORINING HUQUQBUZALIKLAR PROFILAKTIKASIDA ADLIYA ORGANLARI BILAN HAMKORLIGI //Central Asian Journal of Multidisciplinary Research and Management Studies. – 2025. – T. 2. – №. 1. – S. 34-38.

18. Takhirzhanovich G. F. et al. IMPROVEMENT OF THE ACTIVITIES OF PREVENTION INSPECTORS IN THE PREVENTION OF RECIDIVIST CRIMES AMONG WOMEN //Shokh Articles Library. – 2026. – T. 1. – №. 1.

19. Ustayevich K. A. et al. IMPROVEMENT OF THE ORGANIZATION AND COORDINATION OF THE ACTIVITIES OF SUPPORT POINTS OF INTERNAL AFFAIRS BODIES //Shokh Articles Library. – 2026. – T. 1. – №. 1.

20. Toshboyev F. E. et al. QADIMGI MIGRATSIYALARNING USTURUSHONA IJTIMOYIY IQTISODIY HAYOTIGA TA'SIRI //OBRAZOVANIE NAUKA I INNOVATSIONNIE IDEI V MIRE. – 2026. – T. 85. – №. 1. – S. 130-138.

21. Sevinsh S. MIGRATSIYA VA QOCHOQLAR MUAMMOSI //Ta'lim innovatsiyasi va integratsiyasi. – 2025. – T. 57. – №. 1. – S. 265-268.

22. Qizi I. M. N., Taxirjanovich G. A. F. PROFILAKTIKA INSPEKTORINING HUQUQBUZALIKLAR PROFILAKTIKASIDA ADLIYA ORGANLARI BILAN HAMKORLIGI //Central Asian Journal of Multidisciplinary Research and Management Studies. – 2025. – T. 2. – №. 1. – S. 34-38.

23. Eshqobilov A., Farrux G. A. PROFILAKTIKA INSPEKTORLARINING KIBERJINOYATCHILIKNI OLDINI OLISH FAOLIYATI //Central Asian Journal of Multidisciplinary Research and Management Studies. – 2025. – T. 2. – №. 6. – S. 216-220.

24. Narziev Sh. Z. i dr. KIBER-JINOYatChILIK VA UNGA QARShI KURASHSh //OBRAZOVANIE NAUKA I INNOVATSIONNYYE IDEI V MIRE. – 2024. – T. 44. – №. 2. – S. 9-13.

25. Narziev Sh. Z. Profilaktika inspektorlarining ilgari sudlangan shaxslar bilan huquqbuzarliklarning yakka tartibdagi profilaktikasi chora-tadbirlarini amalga oshirish faoliyati haqida ayrim masalalar //zamonaviy fan, ta'lim va ishlab chiqarish muammolarining innovatsion yechimlari. – 2022. – S. 159-162.

26. Narziev Sh., Abdumalikov R. PROFILAKTIKA INSPEKTORLARINING HUQUQBUZARLIKLARDAN JABRLANGAN ShAXSLAR BILAN ISHLASH FAOLIYatINING O'ZIGA XOS XUSUSIYatLARI //Innovatsionnye issledovaniya v nauke. – 2024. – T. 3. – №. 4. – S. 63-70.

27. Narziev Sh., Omonov N. IChKI IShLAR ORGANLARI TAYaNCh PUNKTLARI NEGIZIDA HAMKORLIKNI HUQUQIY TA'MINLASHNI TASHKIL ETISH //Development of pedagogical technologies in modern sciences. – 2024. – T. 3. – №. 7. – S. 184-188.

28. Narziev Sh., Qodirova I. BARKAMOL, JISMONIY VA RUHIY SOG'LOM ShAXSNI TARBIYatLASHDA IXTISOSLASHTIRILGAN O'QUV-TARBIYat MUASSASALARINING O'RNI //Akademicheskije issledovaniya v sovremennoy nauke. – 2024. – T. 3. – №. 20. – S. 152-155.

29. Narziev Sh., Zokirov N. PROFILAKTIKA INSPEKTORINING JAMOAT TARTIBINI SAQLASH VA XAVFSIZLIGINI TA'MINLASH BO'YIChA FAOLIYatINI TAKOMILLASHTIRISH TO'G'RISIDA AYRIM MULOHAZALAR //Akademicheskije issledovaniya v sovremennoy nauke. – 2024. – T. 3. – №. 20. – S. 156-164.

30. Narziev Sh., Abdulhakimov J. PROFILAKTIKA INSPEKTORINING AXBOROT TAHLIL VA REJALASHTIRISH FAOLIYatI //Akademicheskije issledovaniya v sovremennoy nauke. – 2024. – T. 3. – №. 14. – S. 80-87.

31. Narziev Sh., Ibadullaev D. PROFILAKTIKA INSPEKTORLARINING NAZORATSIZ VA TARBIYatSI OG'IR BO'LGAN VOYatGA YetMAGANLAR BILAN ISHLASH FAOLIYatI HAMDA UNING BUGUNGI KUNDAGI AHAMIYatI //Innovatsionnye issledovaniya v nauke. – 2024. – T. 3. – №. 5. – S. 125-131.

32. Narziev Sh., Usmonov M. PROFILAKTIKA INSPEKTORINING SURINKALI IChKILIKKA RUJU QO'YGAN ShAXSLAR BILAN IShLASH FAOLIYATI //Akademicheskije issledovaniya v sovremennoy nauke. – 2024. – T. 3. – №. 19. – S. 5-12.

33. Narziev Sh., Mirzaikromova F. EKOLOGIYA SOHASIDAGI HUQUQBUZARLIKLAR SODIR ETILISHI SABABLARI VA ULARGA IMKON BERGAN ShART-ShAROITLARI //Akademicheskije issledovaniya v sovremennoy nauke. – 2024. – T. 3. – №. 20. – S. 147-151.

